

aggressor country, media owners, editors, and ordinary journalists of online media have the ability to quickly mobilize their audience to achieve their goals.

The author emphasizes that the modern Ukrainian state today is not capable of fully responding to information challenges on the part of Russia for a number of specific reasons.

Keywords: *Internet media, information confrontation, the Ukrainian crisis, the challenges of the information society.*

УДК 329.11(477.83./86)''1820/1930''

І.П. Печеранський

КЛЕРИКАЛЬНІ ПАРТІЇ ТА ГРОМАДСЬКО-ПОЛІТИЧНІ ОРГАНІЗАЦІЇ ГАЛИЧИНИ 1820-1930-Х РОКІВ У КОНТЕКСТІ КОНСЕРВАТИВНОГО СПАДКУ УКРАЇНИ

У статті розглядається феномен галицького консерватизму на прикладі діяльності громадсько-політичних організацій та клерикальних партій, що функціонували у 1820-1930-х роках на теренах Галичини. Приділено основну увагу світоглядно-ідеологічним і організаційно-партійним засадам, на підставі яких виникали галицькі структури, робота яких заклала підґрунтя для появи особливої політичної традиції галицького консерватизму. Аналізується логіка розвитку останньої, що була обумовлена соціальною практикою греко-католицької церкви, національно-визвольними та автономістськими намірами та станово-корпоративними засадами суспільного устрою галицького краю.

Ключові слова: *галицький консерватизм, греко-католицька церква, клерикальні партії, громадські та політичні організації, авторитет, порядок, автономія.*

Те, що ми називаємо поняттям «український консерватизм» становить собою складне, цілісне та історично-обумовлене явище, що вміщує у собі як світоглядні, ментальні настанови, які обумовлені досвідом минулого, так і той «ідеологічний комплекс» та політичну практику, що виступають інституційною та теоретичною надбудовою феноменологічного рівня буття українського народу. Спадщина цієї ідейно-політичної традиції не є штучно-сконструйованою та такою, що твориться виключно в академічних кабінетах, натомість її поява і формування обумовлені логікою захисту життєво важливих для української держави та нації цінностей, інтересів і символів, які знаходяться в основі їх самобутності та незалежності. Словосполучення «український консерватизм» вказує на специфіку даного ідеологічного комплексу та історичний шлях, який був пройдений перш ніж почали виникати конститутивно-ідеологічні засади консервативного руху на українських землях і за рубежем. Одним із цих етапів, який водночас є структурним компонентом політичної спадщини українського консерватизму, є діяльність громадських, політичних організацій і партій Галичини, яка хронологічно охоплює період – 20-ті рр. ХІХ – 30-ті рр. ХХ ст.

Дослідженню діяльності світського та клерикального консервативного таборів у Галичині присвячували свої роботи В. Липинський, С. Томашівський, О. Назарчук, М. Стахів, І. Лисяк-Рудницький, Я. Грицак, О. Зайцев, М. Кугутяк, О. Красівський, В. Потульницький, М. Швагуляк, В. Кучера, В. Павленко, О. Єгрешій, В. Комар, Г. Цвенгрош, Н. Козак, М. Чубатий, Ю. Терещенко, М. Москалюк, У. Кошетар та ін. Істориками і політологами піднімалися окремі питання, які пов'язані зі становленням і специфікою галицького консерватизму у інституційно-ідеологічній та суспільно-політичній площинах.

Метою статті є спроба проаналізувати галицький консерватизм у світлі формування його організаційно-партійних засад, з акцентувати увагу на тому, що діяльність політичних партій та громадських організацій на теренах Галичини 1820-1930-х рр. мала власну логіку розвитку, яка, по-перше, була обумовлена соціальною практикою греко-католицької церкви (ГКЦ), по-друге, національно-визвольними та автономістськими прагненнями, і, по-третє, тими станово-корпоративними засадами суспільного устрою, які відображали давні національні традиції та специфіку галицьких ідеологічних рухів.

Галицький консерватизм мав власні особливості, якщо порівнювати його із надніпрянським консерватизмом, який на той час був міцно інкорпорований у ідейно-політичний простір Російської імперії, що призводило до появи різних ідей та ініціатив, які, на думку І. Лисяка-Рудницького, слід об'єднати терміном «русифікований консерватизм». Його носіями були малоросійське дворянство, інтелігенція та студентство, але аж ніяк не національні еліти. Вагома частина останніх мала локально-територіальний характер і, незважаючи на те, що за походженням, мовою і культурною традицією були українцями, втім, «глибоко інтегровані до імперської системи, що щонайбільше поєднували домінуючу імперську лояльність з маргінальними елементами локальної етнокультурної прихильності» [14, с. 114].

Коли ж мова заходить про українські землі, які належали Австро-Угорщині, насамперед, у Східній Галичині, то, як влучно у своєму листуванні підкреслював В. Липинський, для державника та самостійника саме на цих землях ставали можливими українські державницькі аспірації. І не в останню чергу, тому що «австрофільство», на відміну від «москвофільства», можна використати, хоч і з застереженням, але як тактику, де головною метою буде «повне і цілковите визволення України по той і по сей бік Збруча» [13, с. 743]. А можливо це по тій причині, пояснює вчений, що «в Галичині заховались унаслідок ще від класократичної Галицько-Володимирської Держави, і ще вкрай не розложені останки старої Русі, в формі *органічних, консервативних класів*: патріархального селянства, міщанства, дрібної шляхти і, особливо, сімейного духовенства, що вийшло переважно зі шляхти, перебравши її державно-національні традиції» [12, с. 243].

Важливим чинником тут виявилися реформи Габсбургів кінця XVIII ст., що сприяли покращенню становища не лише селян, але й галицького греко-католицького духовенства, яке, незважаючи на позірну колонізацію та горде ставлення до селян, все-таки виступило тим консервативним елементом, що показово відсторонювався від польських політичних планів і амбіцій, всіляко протидіяло наверненню у латинство та заступалося, про що свого часу відмічав ще І. Крип'якевич, за використання у галицьких школах української або церковно-слов'янської мови [8, с. 281]. Можна помітити, що зв'язок староукраїнського консерватизму, який вирізнявся схильністю до церковного обряду, юліанського календаря, церковно-слов'янської мови, та греко-католицької церкви (ГКЦ) сприяв національно-культурному піднесенню у Галичині на початку XIX століття. І духовенство виконувало у цьому одну з ключових ролей, адже, за визначенням А. Камінського, воно «було з усієї нечисленної галицької бюрократії інтелігенцією найбільше українською, найбільше здоровою фізично і морально. Його релятивної незалежності не треба пояснити. Що воно було найбільше українським ясно з того, що його сини, стаючи світською бюрократією були народовцями чи москвофілами, а не ставали *gente Rutheni, nationi Poloni*» [5, с. 12].

В умовах австрійської чи польської займанщини ГКЦ виконувала інтегративну та зберігаючу функції, що проявлялися у консолідації українських національних сил, у становленні державницької традиції та національної еліти, відстоювала ідею соборності української держави. Виходячи з клерикально-консервативних позицій, ГКЦ виступила конститутивним началом по відношенню до галицького консерватизму як практики суспільно-політичного життя галичан, яка регламентувалася системою християнських цінностей, та була спрямована на збереження соціально-ієрархічної структури (відповідно

до станово-корпоративного принципу) та національної самосвідомості, морально-звичаєвих і правових засад українського населення.

Поряд із соціально-етичним вченням духовенство і Церква, намагаючись не втратити свого впливу, прагнули виробити, хоч і не завжди успішно, власну політичну доктрину. 2 травня 1848 р. у Львові була створена Головна Руська Рада, біля витоків якої знаходилася група духовенства та інтелігенції під назвою «святоюрці», що виступила з позицій захисту історичних традицій та протидії подальшого впливу Речі Посполитої. З цією метою вони ратували, по-перше, за утворення з українських земель Австрії окремого «руського» коронного краю, по-друге, за необхідність поділу Галичини на польську та українську частини, а до останньої вимагали приєднати Закарпаття і Буковину, по-третє, за зрівняння у правах греко-католицького духовенства з польським, по-четверте, за запровадження в школах української мови, по-п'яте, за створення окремої української гвардії тощо. Особливі сподівання покладали при цьому на підтримку зі сторони австрійського уряду, виявляючи лояльність і вірність династії Габсбургів.

Однак після смерті лідера Головної Ради митрополита Г. Яхимовича у 1863 р. стався розкол серед «святоюрців», в результаті якого утворилися дві окремі групи – клерикали (на чолі з Ю. Лаврівським), що тяжіли до дружби з поляками, та «москвофіли» (Б. Дідицький, І. Наумович, М. Качковський та ін.), які виступали за всебічне єднання з Російською імперією. Державотворчий та націєтворчий потенціал консервативного дискурсу ослабнув, хоч і залишилася особливо серед клерикалів прихильність до традиційно-патріархальних устоїв, що застерігали від небезпек соціалізму та лібералізму. На рахунок москвофілів, то вони розгорнули активну діяльність, заснувши політичну організацію під назвою «Руська Рада», та намагалися перетворити її на виразника інтересів усіх українців Галичини, при цьому, продовжували підкреслювати вірність австрійській монархії [22, с. 280]. Хоч й у модифікованому вигляді, але тут присутні версії *традиційного* консерватизму, зокрема у його інтерпретації Ж. де Местром і Л. де Бональдом. Разом з тим, ці тенденції викликали супротив та неприйняття серед суспільства, яке стихійно виступало на захист національних інтересів.

В. Потульницький співзвучну та подібну тенденцію називає *історичним* консерватизмом, за однієї умови, що за основу аналізу він бере формування світогляду не інтелігенції чи церковного кліру, а військово-політичної еліти, тобто галицької шляхти, яка керувалася реставраційною та еволюційною логікою. Відповідно до останньої, оптимальним варіантом є заміна існуючого стану справ на подібні або рівнозначні та рівноцінні попереднім, що у галицькому елітознавчому контексті тлумачиться як спроба «знайти у реставрації українського монархізму чи гетьманату ключ до українського майбутнього в австрійських імперських рамках», і намагатися «трансформувати систему без підготовки кривавої розв'язки для революції» [17, с. 87].

На початку XIX ст. актуалізується культурно-освітній дискурс в межах галицького консерватизму, який був тісно пов'язаний з процесами українського відродження. Біля витоків знаходилися фольклорист З. Доленга-Ходаковський, що зібрав 3 тис. пісенних текстів з Західної України і Подніпров'я; митрополит М. Левицький, який виступав за запровадження викладання українською у школах; історик Д. Зубрицький – автор «Нарису з історії руського народу в Галичині» польською мовою та «Історії древнього Галицько-Руського князівства»; єпископ І. Могильницький, який у 1816 р. заснував «Клерикальне товариство» та піднімав питання про удосконалення мови і видання брошур для народу, був автором «Граматики язика словено-руського» та низки шкільних підручників тощо. Останній, на чому наголошував Ф. Стеблій, керуючись консервативними настановами, вважав, що після розпаду Київської Русі на дві частини – південну та північну, естафету української державності перейняло Галицько-Волинське князівство [21, с. 61].

Виразниками консервативних романтичних ідей в контексті зазначеного дискурсу були члени «Руської трійці» та студенти Львівської греко-католицької семінарії М. Шашкевич, І. Вагилевич і Я. Головацький. На відміну від того ж таки духовенства, вони займали більшою мірою помірковану позицію, чітко усвідомлюючи складне становище народу, при цьому, значну увагу приділяли оспівуванню минулого, наголошували на єдності українських земель. Альманах «Русалка Дністрова», який вони видавали, був помітною віхою у формуванні національної свідомості, започаткувавши становлення новітньої української літератури на Західній Україні. Під впливом творів Котляревського, Шафарика, Максимовича, Караджича та ін., члени «Руської трійці» активізують процеси культурного та національного пробудження Західної України, вивчають історію України, збирають етнографічно-фольклорний матеріал, досліджують побут і звичаї, читають і пропагують книги українських, польських, чеських, сербських письменників [18, с. 344]. Усе це лише підтверджує їхню прихильність ідеям української («руської») державності та політичної незалежності.

На протигагу консерваторам, особливо після їхньої трансформації у клерикалів і москвофілів, на початку 1860-х рр. серед галицької молоді інтелігенції постали народовці, які заснували власну політичну організацію «Руська Рада». Відстоюючи права «руської народності як самостійної народності слов'янської, окремої від польської та російської», підкреслюючи важливість захисту її економічних, політичних, соціальних і культурних інтересів, висували вимоги щодо рівності галицьких українців з іншими народами Австро-Угорщини, визнання єдності всього українського народу, вони згодом перетворилися на впливову, але клерикальну, помірковану та лояльну до австрійського уряду, політичну організацію Галичини, зокрема і під впливом співпраці з тією частиною греко-католицького духовенства, яка порвала з «русофільством». Опозицію цій тенденції склала радикальна течія, яка виникла у 70-х рр. XIX ст. навколо постаті М. Драгоманова та соціально-демократичних ідей (радикали І. Франко, М. Павлик, О. Терлецький, націонал-демократи Є. Олесницький, Т. Окуневський та ін.).

Австрійці і поляки прагнули вплинути на рух народовців, укладаючи з останніми угоди (у 1890 р. «Нова ера»), однак, і це не змогло задовольнити більшості їх прагнень, що призвело до розколу у таборі. Праве крило на чолі з О. Барвінським і А. Вахнянином, яке об'єдналося згодом і утворило Християнсько-суспільну партію готіві були йти на поступки уряду в обмін на підтримку останнього. Ліве крило (група Ю. Романчука), яке заснувало Українську соціально-демократичну партію, що у 1899 р. оформилася у Національно-демократичну партію, перебувало в опозиції та виступало за утворення української національно-адміністративної автономії в імперії Габсбургів [3, с. 1776].

Становлення галицького консерватизму наприкінці XIX – 30-х рр. XX ст. вирізнялося низкою аспектів, серед яких, по-перше, відбувалося втілення його положень в документах політичних організацій і партій, які, здебільшого з огляду помірковане спрямування, діяли та розвивалися легально, що свідчить про появу саме політичного консерватизму; по-друге, виокремлення *світського* та *клерикального* таборів. На рахунок останнього аспекту, то до першого табору можна віднести Національно-демократичну партію (НДП) та Союз визволення України (СВУ), тоді як до другого – Католицький русько-народний союз (КРНС), Християнсько-суспільний союз (ХСС), Українську християнську організацію (УХО), Українську католицьку народну партію (УКНП), Український католицький союз (УКС).

Світський табір, що представлений певними колами НДП і СВУ, більше тяжів до поміркованої лінії з елементами класичного лібералізму. Йдеться про те, що, наприклад, представники НДП, з одного боку, наголошували на ідеї сполучення українських земель Галичини та Північної Буковини в національну провінцію зі своєю адміністрацією та окремим парламентом (Національним сеймом), відстоювали ідею єдності з українцями в Росії та на Закарпатті в єдиний національний організм [11, с. 331], а з іншого боку,

державний устрій української держави тлумачили крізь призму конституційного федералізму. СВУ, який був заснований у 1914 р. В. Дорошенком, М. Меленевським, А. Жуком, А. Назарієвом і ін., що симпатизували соціалізму, одним з перших виступив за створення самостійної української держави, на захист мовних, релігійних і громадянських свобод для всіх національностей і віросповідань, за самостійну Українську Церкву, пропагував конституційну монархію з демократичним ладом та однопалатною структурою парламенту [2, с. 1-2, 8; 10, с. 734-735].

Що стосується консервативно-клерикальних структур Галичини, то їх принципова відмінність від світського табору полягає у орієнтації на УГКЦ, яка сприяє «утвердженню авторитету і порядку з огляду на традиції українського народу й можливість подолання внутрішніх чвар між його станами і провідниками» [16, с. 198]. Від запровадження Берестейської унії у 1596 р. саме греко-католицизм став фактором національно-релігійного самовизначення українців Галичини, а після занепаду Галицько-Волинського князівства, УГКЦ виступила «єдиною церквою, окремою від польського латинства і московського православ'я», завдяки якій, підкреслює С. Томашівський, відкрився доступ до європейської культури, призупинилися процеси «винародовлення» західно-руських окраїн та виникли підстави для появи національної церкви [24, с. 80].

КРНС, який був створений у 1896 р. групою народовців на чолі з О. Барвінським та А. Вахнянином, та реформований і перейменований в Українську християнсько-суспільну партію (УХСП) у 1911 р. За умови відсутності усталеного досвіду функціонування суспільних інституцій в Галичині, О. Барвінський був впевнений, що обговорення питання становлення самостійної української держави є передчасним, допоки не вирішаться проблеми, що пов'язані з глибокими зрушеннями у свідомості галичан, прищеплення їм національної ідеї, ті, що пов'язані з економічним і культурним розвитком краю, розбудовою системи освіти [23, с. 33]. Серед завдань, які ставило перед собою це політичне товариство, у статуті помічаємо такі: по-перше, формувати правосвідомість галицького населення, вироблення легітимних форм вирішення соціальних проблем; по-друге, зміни на користь зменшення податків; по-третє, сприяння розвитку селянських, міщанських господарств, ремесел та промислу (сучасною мовою – середнього бізнесу); по-четверте, «ширити почуте справедливості, взаємної помочи і потреби стоваришень яко найважливіших способів до піднесення добробуту і усунення взиску» [20, арк. 1].

Утворена 29 червня 1911 р. у Львові клерикальна партія ХСС на відміну від КРНС одразу отримала підтримку греко-католицького кліру. Проводячи у своїй діяльності австрофільську монархічну лінію, її представники вважали, що у Галичині національна ідея дуже тісно пов'язана «русько-католицькою» ідеєю, що суспільно-політичне, економічне та культурно-освітнє життя галичан має ґрунтуватися на принципах християнської етики та католицького соціального вчення. Одним із першочергових і програмних завдань вважали встановлення автономії Галичини, хоч і під протекторатом австрійського цесаря. Після створення ЗУНР (5 членів від партії увійшли до складу Української Національної Ради) намагалась боротися «за українську державну ідею і авторитет українського уряду» [1, с. 873].

Ми схильні погодитися з думкою деяких сучасних авторів (У. Кошетар), що КРНС і ХСС в силу як об'єктивних (тиск з боку Другої Речі Посполитої та відсутності власної держави, мало часу для розбудови політичної сили, а також недостатня мережа партійних осередків на місцях, брак продуктивної співпраці між ідеологічними соратниками), так і суб'єктивних (відсутність порозуміння у галицькому політичному середовищі) причин, мали досить незначний вплив на суспільно-політичні процеси у тодішній Галичині. Більш з тим, вона зробили перші кроки на шляху до розбудови власної консервативно-клерикальної традиції, що з часом знайшла чимало прихильників серед галицького суспільства і до сьогоднішнього дня.

4 серпня 1925 р. у Львові проводить своє перше засідання УХО, в якому взяли участь Т. Галушинський, Д. Стек, М. Дороцький, Ю. Плешкевич, М. Хмільовський, Д. Маркевич та ін. 6 жовтня на розширеному організаційному комітеті прийнято рішення, що УХО – громадянська організація, яка не вестиме політичної діяльності (наприклад, не буде брати участь у виборах), але з часом і внаслідок впливу на громадську думку та суспільне життя галичан зможе репрезентувати себе в політиці, або з деяких своїх членів утворити політичну групу. У січні 1926 р. у Львові починав виходити тижневик «Нова зоря», який перетворився на неофіційний друкований орган УХО [25, с. 482]. Серед політичних пріоритетів організації варто відмітити намагання протидіяти розповсюдженню більшовицької ідеології, за рахунок консолідації національно-свідомих галичан на підставі християнської ідеологічної платформи, в основі якої знаходиться католицький світогляд, а також, беручи на озброєння консервативну ідеологію, захист від галицького радикалізму, оборона «проти тої гіршачої майже божевільної нагінки, яку ведуть деякі націоналістичні круги й їхні часописи на нашу Церкву [УГКЦ], а головню на наших Владик» [4, с. 1].

Орієнтувалася на католицьку віру та УГКЦ і УКНП. Якщо звернутись до програми останньої, то ми помічаємо, що українські землі розглядалися як геополітична, господарська, національно-культурна цілісність з правом самовизначення та самоврядування в складі Польської держави; проголошувалась політична лояльність до Польської держави та легітимність державотворчих засобів; в основі соціально-економічної політики покладалися принципи господарської рівноваги та суспільної гармонії, що заперечують класову боротьбу; підкреслювалось виконання історичної місії та національної традиції, притаманної Східній Галичині, яка є посередником між Заходом та Сходом, надаючи останньому духовні та культурні цінності католицького світу. УКНП не знаходилась осторонь політичного життя краю, солідаризуючись з іншими галицькими партіями і організаціями, активно виступала проти радянофільства та захищала інтереси галицької кооперації. Коли ж настав час парламентських виборів у 1935 р., серед керівництва УНО не було єдиної згоди, що і призвело до призупинення активної політичної діяльності партії [7, с. 343-346].

1 січня 1931 р. на базі Львівської богословської академії було засновано УХС, до складу якого увійшли В. Децикевич (голова), М. Галібей, Є. Гвоздецький, О. Гординська, М. Каратницький, М. Козак, В. Кузьмович, В. Сінгалевиц, о. ректор Й. Сліпий, Е. Тишинська, М. Чубатий та ін. Основна мета союзу – формування християнського (католицького) світогляду в галицькому суспільстві, на підставі «принципів авторитету і послуху, духової дисципліни й активності, почуття права і честі» [15, с. 2], який виступає механізмом забезпечення від деструктивних впливів лібералізму та радикалізму. Запровадження християнських принципів (захист католицької віри та моралі, визнання авторитету ГКЦ, визнання важливої ролі християнської родини, заборони розлучень, християнського виховання молоді в національній школі, легальність по відношенню до Другої Речі Посполитої, що надавала можливість законним шляхом покращувати освіту, культуру, добробут та права українського народу і т.п.) у громадсько-політичному житті, закладало підвалини для специфічної галицької консервативної ідеології. На думку В. Кузьмовича, це дає підстави вважати діяльність УКС не лише «католицькою, але й національно українською ... масовою», що впливає на формування еліти, яка повинна керуватись християнськими настановами, а також на світогляд галичан «щоби площини зустрічі національно-політичного і релігійно-обрядового інтересу були корисні і для Католицької Церкви і для Української Нації» [9, с. 2].

Підсумовуючи, можна погодитися з О. Назаруком, який у статті «Про потребу вивчення консервативного напрямку в українській політиці» (1926) поставив досить точний діагноз громадянському і партійному будівництву на Галичині, специфіка якого дуже тісно пов'язана з особливостями національного життя на західноукраїнських землях,

яке вирізнялося пасивністю, фанатизмом і непродуктивністю, а ще дилетантизмом і радикальним націоналізмом. Чому, незважаючи на нібито активну громадську і політичну діяльність, багатьом так і не вдавалося створити політичну партію європейського рівня? Тому, що замість створення умов для ідейно-організаційної консолідації, політичної освіченості та виховання національної еліти, більшість політичних діячів виходили з мотивів радикалізму, в основі яких знаходилася байдужість до історичних традицій та культурно-релігійних потреб народу та впевненість у правильності революційного шляху, та аматорства, що ґрунтувалося на «фальшивім розумінню кожодчасної ситуації, у нестаточнім теоретичнім і практичнім підготуванні політичних провідників і тих, що ними хочуть бути; у хиткості політичних поглядів і нахилі до самообману; у надмірній вірі в силу слова, фрази, гасла; у легковажінню реального діла, у перевазі мотивів чуттєвих, емоційних над розумовими (раціональними) при політичних рішеннях і вчинках, роблених під впливом імпульсу, пристрасті і упередження; у слабо розвиненому почуттю відповідальності за наслідки таких рішень і вчинків» [19, арк. 32].

Разом з тим, незважаючи на проблеми (амбіції, радикалізм, дилетантизм, різновекторність поглядів на проблему українського державотворення тощо) в цілому можна відмітити, що у 1820-1930-х рр. відбулося формування основних контурів галицького консерватизму. Останній, будучи комплексним явищем, вмщував в себе низку складових, які є важливими у політологічному ключі: по-перше, консолідує, консервативно-творча та консервативно-зберігаюча роль ГКЦ у суспільно-політичному житті галичан, яка відіграла не просту, але в цілому позитивну роль у державотворчих процесах на Галичині; по-друге, сам консервативний дискурс мав різні вектори (романтичний, поміркований та радикальний) та табори (світський і клерикальний), яких ідеологічно об'єднувала ідея Галичини як «українського П'ємонту», але на практиці розділяли методи досягнення цієї мети; по-третє, консервативні середовище та ідеологія були чинниками, які сприяли національно-державному відродженню, враховуючи ситуацію з Австро-Угорщиною і Другою Річчю Посполитою, а ще факторами безпеки національного життя галичан-українців від деструктивних впливів лібералізму, соціалізму, більшовизму тощо.

Ці та інші уроки галицького консерватизму зазначеного часу мають бути переосмислені в контексті сучасних викликів, перед якими опинилася Україна у своїх державотворчих силкуваннях. Рухатись правильно і впевнено далі можна лише на підставі критично осмисленого консервативного досвіду державного та ідеологічного будівництва наших попередників та залучення конструктивних його елементів до розбудови системно-теоретичних і прикладних засад ідеологічного курсу нашої країни на початку ХХІ ст., що повинно отримати розвиток у подальших теоретичних дослідженнях з цієї тематики.

Список використаної літератури

1. Барвінський О. Г. Спомини з мого життя. – Інститут української літератури ім. Т.Г.Шевченка НАН України. Відділ рукописів. – Ф. 135: Барвінський Олександр Григорович (1847–1926) – український історик літератури, педагог, громадський діяч. – Од. зб. № 28. – Ч. 5. – Зошит 27. – 873 с. ; Barvinskyi O. H. Spomyny z moho zhyttia. – Instytut ukrainskoi literatury im. T. H. Shevchenka NAN Ukrainy. Viddil rukopysiv. – F. 135: Barvinskyi Oleksandr Hryhorovych (1847–1926) – ukrainskyi istoryk literatury, pedahoh, hromadskyi diiach. – Od. zb. № 28. – Ch. 5. – Zoshyt 27. – 873 s.
2. Вісник Союзу Визволення України. – 1914. – 5 жовтня. – С. 1-2, 8 ; Visnyk Sojuza Vyzvolennja Ukrajinu. – 1914. – 5 zhovtnja. S. 1-2, 8.
3. Витанович І. Народовці / І. Витанович, В. Лев // Енциклопедія Українознавства в 10-ти т. / гол. ред. В. Кубійович. – Париж; Нью-Йорк, 1966. – Т. 5. – С. 1703-1705 ; Vytanovych I. Narodovtsi / I. Vytanovych, V. Lev // Entsyklopediia Ukrainoznavstva v 10-ty t. / hol. red. V. Kubiiovych. – Paryzh; Niu-York, 1966. – Т. 5. – С. 1703-1705.

4. За минулий рік // Нова Зоря. – 1927. – 19 січ. – Ч. 3. – С. 1. ; *Za mynulyi rik // Nova Zoria.* – 1927. – 19 sich. – Ch. 3. – S. 1.
5. Камінський А. Галичина – П'ємонтом / А. Камінський. – Львів, 1924. – 30 с. ; *Kaminskyi A. Halychyna – Piemontom / A. Kaminskyi.* – Lviv, 1924. – 30 s.
6. Кліш А. Українська католицька народна партія (Українська народна обнова) в інтерпретації сучасних українських дослідників / А. Кліш // *Україна-Європа-Світ. Міжнародний збірник наукових праць. Серія: : Історія, міжнародні відносини.* – 2012. – Вип. 10. – С. 343-346 ; *Klish A. Ukrainska katolytska narodna partiia (Ukrainska narodna obnova) v interpretatsii suchasnykh ukrainskykh doslidnykiv / A. Klish // Ukraina-Yevropa-Svit. Mizhnarodnyi zbirnyk naukovykh prats. Serii: : Istorii, mizhnarodni vidnosyny.* – 2012. – Vyp. 10. – S. 343-346.
7. Кошетар У. П. Консервативна складова діяльності Української католицької народної партії / У. П. Кошетар // *Ucrainica Polonica.* – Київ-Житомир, 2008. – Т. 2. - С. 108–131 ; *Koshetar U. P. Konservatyvna skladova diialnosti Ukrainskoi katolytskoi narodnoi partii / U. P. Koshetar // Ucrainica Polonica.* – Kyiv-Zhytomyr, 2008. – Т. 2. - S. 108–131.
8. Крип'якевич І. Історія України / І. Крип'якевич; ред. Ф. Шевченко, Б Якимович. – Львів : Світ, 1990. – 520 с. ; *Krypiakevych I. Istoriiia Ukrainy / I. Krypiakevych; red. F. Shevchenko, B Yakymovych.* – Lviv : Svit, 1990. – 520 s.
9. Кузьмович В. Завдання Українського Католицького Союзу / В. Кузьмович // *Мета.* – 1932. – 5 червня. – Ч. 21. – С. 2 ; *Kuzmovych V. Zavdannia Ukrainskoho Katolytskoho Soiuzu / V. Kuzmovych // Meta.* – 1932. – 5 chervnia. – Ch. 21. – S. 2
10. Лавров Ю. П. Союз визволення України / Ю. П. Лавров // *Енциклопедія історії України / гол. ред. кол. В. А. Смолій.* - Київ : Наукова думка, 2012. – Т. 9 : Прил-С. – С. 734-735 ; *Lavrov Yu. P. Soiuz vyzvolennia Ukrainy / Yu. P. Lavrov // Entsyklopediia istorii Ukrainy / hol. red. kol. V. A. Smolii.* - Kyiv : Naukova dumka, 2012. – Т. 9 : Pryl-S. – S. 734-735
11. Левицький К. Історія політичної думки галицьких українців. 1848–1914: На підставі споминів / К. Левицький. – Львів : З друкарні о. Василян у Жовкві, 1926. – 432 с. ; *Levytskyi K. Istoriiia politychnoi dumky halytskykh ukraintsiv. 1848–1914: Na pidstavi spomyniv / K. Levytskyi.* – Lviv : Z drukarni o. Vasyliian u Zhovkvi, 1926. – 432 s.
12. Липинський В. Листи до братів-хліборобів: Про ідею і організацію українського монархізму / В. Липинський. – Київ-Філадельфія : Інститут східноєвропейських досліджень Національної Академії наук України, Східноєвропейський дослідний інститут ім. В. К. Липинського, 1995. – 472 с. ; *Lypynskyi V. Lysty do brativ-khliborobiv: Pro ideiu i orhanizatsiiu ukrainskoho monarkhizmu / V. Lypynskyi.* – Kyiv-Filadelfiia : Instytut skhidnoievropeiskykh doslidzhen Natsionalnoi Akademii nauk Ukrainy, Skhidnoievropeiskyi doslidnyi instytut im. V. K. Lypynskoho, 1995. – 472 s.
13. Листування В. Липинського / ред. Я. Пеленський, Р. Залуцький, Х. Пеленська та ін. — Київ : Смолоскип, 2003. – Т. 1. – 960 с. ; *Lystuvannia V. Lypynskoho / red. Ya. Pelenskyi, R. Zalutskyi, Kh. Pelenska ta in.* — Kyiv : Smoloskyp, 2003. – Т. 1. – 960 s.
14. Наумов С. О. До питання про потенціал українського консерватизму в суспільному русі Наддніпрянщини початку ХХ ст. / С. О. Наумов // *Вісник Харківського національного університету ім. В. Н. Каразіна. Серія : Історія.* – 2013. – Вип. 47. – С. 113-125 ; *Naumov S. O. Do pytannia pro potentsial ukrainskoho konservatyizmu v suspilnomu rusi Naddniprianshchyny pochatku KhKh st. / S. O. Naumov // Visnyk Kharkivskoho natsionalnoho universytetu im. V. N. Karazina. Serii: : Istorii.* – 2013. – Vyp. 47. – S. 113-125
15. Наша мета // *Мета.* – 1934. – 15 березня. – Ч. 1. – С. 2 ; *Nasha meta // Meta.* – 1934. – 15 bereznia. – Ch. 1. – S. 2
16. Потульницький В. А. Нариси з української політології (1819 – 1991) : навч. посіб. / В. А. Потульницький ; голов. ред. С. В. Головка. – Київ : Либідь, 1994. – 319 с. ; *Potulnitskyi*

V. A. Narysy z ukraïnskoi politolohii (1819 – 1991) : navch. posib. / V. A. Potulnytskyi ; holov. red. S. V. Holovko. – Kyiv : Lybid, 1994. – 319 s.

17. Потульницький В. Український консервативний рух в середовищі галицької еліти на початку 20-го століття / В. Потульницький // Історіографічні дослідження в Україні. – 2002. – № 11. – С. 79-89 ; Potulnytskyi V. Ukrainskyi konservatyvnyi rukh v seredovyshchi halyskoi elity na pochatku 20-ho stolittia / V. Potulnytskyi // Istoriohrafichni doslidzhennia v Ukraini. – 2002. – № 11. – S. 79-89

18. Рева Л. Г. Громадська і наукова діяльність І. Вагилевича в світлі історії українсько-польських зв'язків / Л. Г. Рева // Компаративні дослідження слов'янських мов і літератур. – 2012. – Вип. 19. – С. 342-353 ; Reva L. H. Hromadska i naukova diialnist I. Vahylevycha v svitli istorii ukraïnsko-polskykh zviazkiv / L. H. Reva // Komparatyvni doslidzhennia slovianskykh mov i literatur. – 2012. – Vyp. 19. – S. 342-353

19. Статті : «Про потребу витворення консервативного напрямку в українській політиці», «Крах голландських банків і української установи», «Дещо про зелений клин» ін. – ЦДІАЛ України. – Ф. 358 : Шептицький Андрій Олександр граф, митрополит греко-католицької церкви 1865–1944 рр., Оп. 1. – Спр. 48. – 139 арк. ; Statti : «Pro potrebu vytvorennia konservatyvnoho napriamku v ukraïnskii politytsi», «Krakh hollandskykh bankiv i ukraïnskoi ustanovy», «Deshcho pro zelenyi klyn» in. – TsDIAL Ukrainy. – F. 358 : Sheptytskyi Andrii Oleksandr hraf, mytropolyt hreko-katolytskoi tserkvy 1865–1944 rr., Op. 1. – Spr. 48. – 139 ark.

20. Статут політичного товариства «Католицький російсько-народний союз у Львові». – ЦДІЛ України. – Ф. 309 : Наукове товариство ім. Т. Г. Шевченка у Львові. – Оп. 2. – Спр. 170. – 4 арк. ; Statut politychnoho tovarystva «Katolytskyi rosiisko-narodnyi soiuz u Lvovi». – TsDIL Ukrainy. – F. 309 : Naukove tovarystvo im. T. H. Shevchenka u Lvovi. – Op. 2. – Spr. 170. – 4 ark.

21. Стеблій Ф. Початки українського національного руху в Галичині / Ф. Стеблій // Україна: культурна спадщина, національна свідомість, державність. – 1995. – Вип. 2. – С. 52–67 ; Steblii F. Pochatky ukraïnskoho natsionalnoho rukhu v Halychyni / F. Steblii // Ukraina: kulturna spadshchyna, natsionalna svidomist, derzhavnist. – 1995. – Vyp. 2. – S. 52–67.

22. Субтельний О. Україна: Історія / О. Субтельний; перекл з англ. Ю. Шевчука. – 2-ге вид. – Київ : Либідь, 1992. – 512 с. ; Subtelnyi O. Ukraina: Istoriiia / O. Subtelnyi; perekl z anhl. Yu. Shevchuka. – 2-he vyd. – Kyiv : Lybid, 1992. – 512 s.

23. Терещенко Ю. Причинки до історії галицького консерватизму / Ю. Терещенко // Вісник Київського державного лінгвістичного університету. Серія : Історія, економіка, філософія. – 2000. – Вип. 4. – С. 11–67 ; Tereshchenko Yu. Prychynky do istorii halyskoho konservatyizmu / Yu. Tereshchenko // Visnyk Kyivskoho derzhavnoho lnhvistychnoho universytetu. Seriiia : Istoriiia, ekonomika, filosofiiia. – 2000. – Vyp. 4. – S. 11–67

24. Томашівський С. Про ідеї, героїв і політику. Відкритий лист до В. Липинського. (З додатками) / С. Томашівський. – Львів : Вид. спілка «Діло», 1929. – 133 с. ; Tomashivskyi S. Pro idei, heroiv i polityku. Vidkrytyi lyst do V. Lypynskoho. (Z dodatkami) / S. Tomashivskyi. – Lviv : Vyd. spilka «Dilo», 1929. – 133 s.

25. Швагуляк М. Львівський осередок українських консерваторів у 20-30-х роках ХХ століття / М. Швагуляк // Вісник Львівського університету. Серія історична. Спеціальний випуск. – 2007. – С. 480-490 ; Shvahuliak M. Lvivskyi oseredok ukraïnskykh konservatoriv u 20-30-kh rokakh KhKh stolittia / M. Shvahuliak // Visnyk Lvivskoho universytetu. Seriiia istorychna. Spetsialnyi vypusk. – 2007. – S. 480-490.

Стаття надійшла до редакції 10.04.2017 р.

I. Pecheranskyi

**CLERICAL PARTIES AND PUBLIC POLITICAL
ORGANIZATIONS OF GALICIA 1820 – 1930th
IN THE CONTEXT OF CONSERVATIVE HERITAGE OF UKRAINE**

In the article the phenomena of Galicia conservatism is considered on the example of public – political organizations and clerical parties activities which worked in 1820 – 1930th on the territory of Galicia. The main attention is given to the ideological outlook and organizational – political positions thanks to which the new Galician structures appeared and their work made the underground for appearing the peculiar political tradition of Galicia. Also the author analyzes the logic of development of the last one which was specified by the social practice of Greek Catholic Church, national liberation and autonomous aims and by the estate-corporate foundations of social system of Galicia region.

In spite of problems (ambitions, radicalism, amateurism, various vectors of views on the problem of Ukrainian state formation, etc.), in the whole it can be noted that in 1820 – 1930th the formation of main contours of Galician conservatism occurred. The last one as the complex phenomenon, held in itself the chain of components which are the important in politological key: firstly, consolidating, conservative – creative and conservative – preserve role of Greek Catholic Church in social – political life of Galicia people which played not the ordinary but in whole the positive role in state formation processes of Galicia; secondly, the conservative discourse itself had different vectors (romantic, moderate, radical) and camps (social and clerical) which were ideologically combined into the idea of Galicia like the “Ukrainian Piedmont”, but practically they shared methods of achieving this goal; thirdly, conservative environment and ideology were the factors which supported the national state revival, including the situation with Austria-Hungary and the Second Rzecz Pospolita but also the factors of safety of national life of Galician-Ukrainians from destructive impacts of liberalism, socialism, bolshevism, etc.

Key words: Galician conservatism; Greek Catholic Church; clerical parties; public and political organizations; authority; order; autonomy

УДК 327(477:470+571)

T. Poiarkova

UKRAINIAN FRONTS OF «NEW MODERN WAR»

In this article the Ukrainian-Russian confrontation (that has lasted since 2014) is studied in the light of «new modern wars» notion. The relevance of such an approach as distinct from the analysis of the RF’s military conflict with Ukraine as the hybrid war is grounded. It is ascertained that for the detailed investigation of Russian-Ukrainian war it is necessary to take into consideration the existence of the inner front, which is determined by the interests of Ukrainian ruling class’s survival, which, in its turn, determines the ruining of grounds for the formation of civil society in Ukraine. In the article the special attention is given to the role of Ukrainian education in demodernizing actions of Ukrainian ruling class for the sake of regress up to the neofeudal type of system that is the condition for Ukrainian oligarchs’ survival.

Key words: «new modern wars», hybrid war, neofeudalization, demodernization, education.

Ukraine has been conducting the war with Russia since 2014. In spite of the long negotiations and different forms of Minsk agreement, withdrawal from the military confrontation can hardly be achieved in the nearest future. So, the investigation of the reasons, peculiarities of military